

INTERVIEW

FNV-REDACTEUR PETER BEEKMAN STELT
KRITISCHE VRAGEN AAN RUTGER BREGMAN

'ONS LAND HEEFT EEN OBSESSIE MET BETAALD WERK'

Historicus en schrijver Rutger Bregman is een onverwoestbare optimist. Hij wil de tijdgeest veranderen. 'Werkelijke vooruitgang begint altijd met een idee.'

TEKST PETER BEEKMAN BEELD DINGENA MOL

Bestaat de vakbond nog over 100 jaar?

'Ik hoop het wel. Zolang deze vorm van kapitalisme er is, moet je arbeid organiseren tegenover het kapitaal. Zolang er betaald werk wordt verricht, blijft de vakbeweging nodig. Maar hou me ten goede: ik weet niet of dit voor altijd zo zal zijn. Ik ben geen trendwatcher - dat zijn oplichters trouwens. Ik weet evenmin hoe die vakbeweging er dan uit zal zien.'

Hoe bedoel je dat?

'De bond is helaas sterk vergrijsd en we kunnen niet terug naar de jaren zeventig en tachtig met de verzorgingsstaat zoals die toen was. Het is voor een deel een generatiekweszie, we zijn veel individualistischer geworden. Ik ben opgegroeid in de jaren negentig met het Disneyland-credo: als je maar in jezelf gelooft, komt het goed.'

'DE HUIDIGE VERZORGINGSSTAAT IS VERNEDEREND'

Ben je tegen de verzorgingsstaat?

'Nee natuurlijk niet, maar de huidige verzorgingsstaat is enorm betuttelend, zelfs vernederend. Armoedebestrijding is steeds meer een gunst geworden, in plaats van een recht. We moeten naar een andere vorm van sociale zekerheid. Als je een bijstandsuitkering hebt, moet je nu verplicht vrijwilligerswerk doen. Een puur Orwelliaanse term. En het móet nutteloos werk zijn, want anders

is er verdringing. Dat is toch compleet bizar? Ik hoorde laatst het voorbeeld van een vrouw in de bijstand die als vrijwilliger fulltime werkte in een centrum voor mensen met kanker. Ze mocht het niet meer doen, werd gekort op haar uitkering en moest een of ander baantje accepteren. Maar wat is er waardevoller dan zorgen voor doodzieke mensen?'

Een andere sociale zekerheid. Hoe stel je die dat voor?

'Ik ben voor een basisinkomen. Als je dat invoert, heb je dit soort bizarre dingen niet meer. Het probleem is dat veel betaalde banen bullshit-jobs zijn. Dat zijn banen waarvan de mensen die ze hebben zelf zeggen dat hun werk overbodig is. Toen ik erover schreef op de website De Correspondent kwam er een kleine biechtindustrie op gang. Allemaal mensen met vaak een dik salaris, hoogopgeleid, die zeiden dat de wereld er niet lelijker op zou worden als ze morgen niet zouden komen opdagen. Van effectenhandelaar tot marketeer, van socialmediaconsultant tot humanresourcesmanager. Politici van links tot rechts zeggen: meer banen! Ons land heeft een obsessie met betaald werk. Ook de vakbond. Maar we moeten af van het dogma dat je moet werken voor je geld. Veel van het betaalde werk is overbodig, terwijl we juist meer behoefte hebben aan onbetaald werk. Van opvoeden van onze kinderen tot zorgen voor onze ouders. En dit kunnen we ons allang permitteren. We zijn een krankzinnig rijk land.'

Niet iedereen is hier even rijk ...

'1,2 miljoen mensen leven onder de armoedegrens, en dat is een schande inderdaad. En bedenk: armoede is peperduur. Het is veel goedkoper om het gewoon uit te roeien. Nu bestrijden we slechts de symptomen met veel zorg, politie en justitie. Met het basisinkomen, waarmee je het probleem bij de wortel aanpakt, zou je veel geld kunnen besparen. Alleen al een chronisch dakloze kost de overheid tot wel 100.000 euro per jaar. Of neem de werklozenindustrie van reïntegratiebureaus en cursussen waarvan is aangetoond dat ze de werkloosheid juist verlengen. Al dat geld dat daarin omgaat, zou je beter aan de mensen kunnen geven die je probeert te helpen. Al die ambtenaren die dag in dag uit in de weer zijn met uitkeringen en toeslagen kunnen dan ook iets nuttigs gaan doen.'

'ARMOEDE IS PEPERDUUR'

Als iedereen gratis geld krijgt, blijven de mensen toch in hun nest liggen?

'Welnee. Bijna iedereen wil iets maken van zijn leven. Dat blijkt uit tal van onderzoeken waarin werd geëxperimenteerd met het basisinkomen. Kijk, ik ben er niet voor dat mensen minder gaan doen. Ik pleit ervoor om meer tijd te besteden aan de dingen die we echt belangrijk vinden.'

Heb jij nuttig werk?

'Goeie vraag! Werk en hobby vallen bij mij samen. En mijn werk is ongetwijfeld niet zo nuttig als dat van een vuilnisman. Weet je trouwens hoe je dat kunt zien? Ga gewoon eens staken. Als een consultant of bankier het werk neerlegt, gebeurt er niet zoveel.

RUTGER BREGMAN (1988)

IS HISTORICUS EN SCHRIJVER. HIJ STUDEERDE AAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT EN DE UCLA IN LOS ANGELES. Hij debuteerde in 2012 met 'De kennis van toen. Actuele problemen in het licht van de geschiedenis'. Gevolgd door 'De geschiedenis van de vooruitgang' en 'Gratis geld voor iedereen'. En nog vijf grote ideeën die de wereld kunnen veranderen. Met Jesse Frederik publiceerde hij dit jaar 'Waarom vuilnismannen meer verdienen dan bankiers'. Momenteel schrijft hij voor de site De Correspondent.

'WE MOETEN AF VAN HET DOGMA DAT JE MOET WERKEN VOOR JE GELD'

Als een vuilnismen of machinist staakt, stapelt het afval zich op en rijden de treinen niet. Als ik staak? Haha ... dan zijn er een paar mensen verdrietig dat ze mijn stukken niet meer kunnen lezen.'

Een bankier doet toch nuttig werk? Die draagt toch bij aan de welvaart?

'Als de financiële sector te groot wordt - zoals in Nederland - vernietigen banken juist waarde. Ze slokken welvaart op. Dat zeg ik niet, maar het Internationaal Monetair Fonds. En dat zijn geen linkse jongens. Menig bankier zou een negatief salaris moeten krijgen, als compensatie voor de schade die hij aanricht aan de maatschappij.'

Jij gelooft in de kracht van ideeën ...

'Werkelijke vooruitgang begint altijd met een idee. Slavernij was vroeger normaal. Vrouwen mogen pas sinds een eeuw stemmen. Het zijn allemaal utopieën die werkelijkheid zijn geworden.

Dus waarom zou een basisinkomen onmogelijk zijn? Ik weet dat vooruitgang een moeizaam, modderig proces is, maar zonder ideeën verandert er niks. En voor ideeën moet je tegenwoordig niet bij de politici zijn. Die roepen wat Maurice de Hond peilt. Die surfen slechts op de tijdgeest. We moeten de tijdgeest juist veranderen.'

'EEN WAARDEVRIJE ECONOMIE BESTAAT NIET'

Wat moet de bond doen?

'Tja, een eenvoudige quick fix heb ik niet. Probeer meer jonge mensen binnen te halen en niet te behoudzuchtig te zijn, niet de status quo willen handhaven. Tegenwoordig gaat het zo: rechts doet allemaal vervelende dingen en links roept 'Wat erg!' en probeert er de scherpste randjes van af te slijpen. Dat noem ik verliezerssocialisme. Maar laat ik

de FNV niet afkraken, want we hebben juist méér FNV nodig. Het kapitaal is aan de winnende hand, en arbeid moet nu echt een vuist maken. De bond moet hogere lonen eisen, na dertig jaar het giftige medicijn van loonmatiging te hebben geslikt. Bovendien inzetten op arbeidstijdverkorting. De econoom Keynes voorspelde in 1930 dat we in 2030 nog maar 15 uur per week zouden werken. We zijn nu vijf keer zo rijk en het tegendeel is gebeurd. Sinds 1980 hebben we het alleen maar drukker gekregen. Ja, niet toevallig sinds het aantreden van Reagan, Thatcher en Lubbers. De mensen die betaald werk hebben, bezwijken ondertussen onder stress en burn-out. Waarom? We hebben alles, maar de zingeving ontbreekt.'

Je bent een moralist!

'Jazeker. Een waardevrije samenleving of economie bestaat niet. Gelukkig niet.'

PETER BEEKMAN,
eindredacteur FNV Magazine
p.beekman@bg.fnv.nl